

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทักษะกับพฤติกรรมในการป้องกันโรค อุจจาระร่วงของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดระนอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้เรื่องโรค ทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้น และพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง 2) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้นกับพฤติกรรมการป้องกัน โรคอุจจาระร่วง 3) ศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของประชาชนจำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง จำแนกตามระดับความรู้และทักษะ ในการป้องกันและรักษาเบื้องต้น จำนวน 382 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.30 และเป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 26.70 มีอายุระหว่าง 45-59 ปี รองลงมา คือ อายุระหว่าง 26-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.20 และอายุ มากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.59 ระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.49 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 26.97 และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22.51 มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 26.96 รองลงมา คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 22.51 และแม่บ้าน คิดเป็น ร้อยละ 21.20 และเป็นประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 89.00 รองลงมา คือ เป็น อสม. คิดเป็นร้อยละ 3.93 และข้าราชการที่พักในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 3.14

2. ความรู้และทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้น พบว่า

2.1 ด้านความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วง ส่วนใหญ่ประชาชนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.76 รองลงมา คือ มีความรู้ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 29.58 และมีความรู้ ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 25.66

2.2 ด้านทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้น โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เมื่อเป็นโรคอุจจาระร่วงควรหลีกเลี่ยงการให้ยาหยุดถ่าย

อุจจาระ เพื่อเป็นการรักษาโรคอุจจาระร่วง รองลงมา คือ เมื่อเป็นโรคอุจจาระร่วงควรให้อาหารเหลวมากกว่าปกติ ไม่ควรงดอาหาร และการถ่ายอุจจาระลงในส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาลทุกครั้ง เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค

3. ประชาชนมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านอนามัยพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านการบริโภคอาหาร และด้านสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

3.1 ด้านอนามัยพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ถ่ายอุจจาระในห้องส้วม รองลงมา คือ ล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาดก่อนรับประทานอาหาร และการกำจัดขยะมูลฝอยที่อาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงสัตว์นำโรคในบริเวณบ้าน

3.2 ด้านการบริโภคอาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ก่อนรับประทานอาหาร มีการอุ่นอาหารให้ร้อน รองลงมา คือ การดูแลสุขภาพลักษณะอาหารปลอดภัยก่อนตัดสินใจเลือกซื้ออาหารสด และการรับประทานอาหารที่ปรุงเสร็จใหม่ๆ

3.3 ด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ที่บ้านมีในส้วมซึม รองลงมา คือ การกำจัดขยะจำพวกเศษอาหารโดยใส่ลงในถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด และการทำความสะอาดห้องครัวให้สะอาด

4. ทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้นกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้นโรคอุจจาระร่วง ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วง

5. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมในการป้องกันโรค พบว่า

5.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.5 ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โดยรวมไม่แตกต่างกัน

6. การเปรียบเทียบความรู้และทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้นกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง พบว่า ประชาชนที่มีระดับทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้นโรคอุจจาระร่วงต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้น โรคอุจจาระร่วงต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการบริโภคอาหาร ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทักษะในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดระนอง มีประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ความรู้และทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้น มี 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วง และด้านทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้นโรคอุจจาระร่วง

1.1 ความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วง อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.76 สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรินทร์ เขียวสิงห์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของประชาชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วงอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความรู้ในระดับดี ด้านสาเหตุและการติดต่อ ด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านป้องกันโรค อยู่ในระดับต่ำ

1.2 ทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เมื่อเป็นโรคอุจจาระร่วงควรหลีกเลี่ยงการให้ยาหยุดถ่ายอุจจาระ เพื่อเป็นการรักษาโรคอุจจาระร่วง รองลงมา คือ เมื่อเป็นโรคอุจจาระร่วงควรให้อาหารเหลวมากกว่าปกติ ไม่ควรงดอาหาร และการถ่ายอุจจาระลงในส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาลทุกครั้ง เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณพ ปาละก้อน (2551 : 63) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระร่วงในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ในชุมชนเขตรับผิดชอบในโรงพยาบาลสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษา

ภายหลังจากการนำแนวปฏิบัติสำหรับ อสม. มีความง่ายและความสะดวกในการใช้แนวปฏิบัติ มีความชัดเจนของข้อเสนอแนะในแนวปฏิบัติ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้กับการนำไปใช้ในหน่วยงานในระดับมาก มีความประหยัดในระดับมาก และมีประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติต่อผู้รับบริการในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพินิจ ศรีใส (2552 : 72) ได้ศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมป้องกันโรคอุจจาระร่วงในผู้ดูแลเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังได้รับ โปรแกรมสุขศึกษา มีพฤติกรรมการป้องกัน โรคอุจจาระร่วงด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล พบว่า การล้างมือด้วยน้ำและสบู่หลังการขับถ่ายของผู้ดูแลเด็กเพิ่มขึ้นกว่าก่อน

2. พฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านอนามัยพื้นฐาน รองลงมา คือ ด้านการบริโภคอาหาร และด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราสุข คำคุณวิไลวงศ์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมของมารดา ในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในทารก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นประจำ คือ ด้านสุขอนามัย น้ำดื่ม น้ำใช้และสุขาภิบาลอาหาร

2.1 ด้านอนามัยพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ถ่ายอุจจาระในห้องส้วม รองลงมา คือ ล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาดก่อนรับประทานอาหาร และการกำจัดขยะมูลฝอยที่อาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงสัตว์นำโรค ในบริเวณบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญศรี ไพทรรัตน์ (2547 : 59) ได้ศึกษาความรู้และพฤติกรรมผู้ดูแลเด็กในการป้องกันและรักษาโรคอุจจาระร่วง ในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีในเขต 2 พฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของผู้ดูแลเด็กพบว่า พฤติกรรมของผู้ดูแลเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ในการให้อาหาร/นม ส่วนใหญ่ไม่มีความไม่สะอาดพอ โดยเฉพาะการไม่ล้างมือหรือล้างมือไม่ถูกต้อง ก่อนเตรียมอาหารให้เด็ก และหลังถ่ายอุจจาระ

2.2 ด้านการบริโภคอาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ก่อนรับประทานอาหาร มีการอุ่นอาหารให้ร้อน รองลงมา คือ การดูป้ายสัญลักษณ์อาหารปลอดภัยก่อนตัดสินใจเลือกซื้ออาหารสด และการรับประทานอาหารที่ปรุงเสร็จใหม่ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณมา เทพสุนทร (2548 : 67) ได้ศึกษาระบาดวิทยาของการติดเชื้อแบคทีเรียกลุ่มอุจจาระร่วงของผู้ป่วยในโรงพยาบาล พบว่า ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคในเด็กต่ำกว่า 5 ปี คือ ผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงร้อยละ 18.3 รับประทานอาหารค้างไม่ได้อุ่น และร้อยละ 8.7 มีการรับประทานอาหารสุกๆ ดิบๆ

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ที่บ้านมีส้วมซึม รองลงมา คือ การกำจัดขยะจำพวกเศษอาหาร โดยใส่ลงในถังขยะที่

มีฝาปิดมิดชิด และการทำความสะอาดห้องครัวให้สะอาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย อินต๊ะสุข (2549 : 54) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดโรคอุจจาระร่วงในอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ พบว่าพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมการเก็บรักษาอาหาร และพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอย มีสัดส่วนร้อยละของผู้ปฏิบัติถูกต้องเพียง 44.54

3. ทักษะในการป้องกันและรักษาเบื้องต้นกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ทักษะการรักษาและป้องกัน ด้านที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ความรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ชรินทร์ เทียวสิงห์ (2551 : 61) ได้ศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของประชาชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วงกับพฤติกรรมป้องกันโรคอุจจาระร่วงในด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทักษะในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดระนอง ผู้วิจัยขอให้ออกข้อเสนอดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านความรู้ ควรให้ความรู้เพิ่มเติมกับประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการเลือกซื้ออาหาร และการประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะมากขึ้น เพื่อให้มีความรู้การปฏิบัติตัวได้ถูกต้องเมื่อมีอาการอุจจาระร่วงและการรับประทานอาหารที่ถูกต้อง
2. ด้านทักษะ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ควรเพิ่มทักษะให้กับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้มีทักษะวิธีการป้องกันโรคอุจจาระร่วงที่ถูกต้องและเหมาะสม
3. ด้านอนามัยพื้นฐาน ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนมีพฤติกรรมล้างมือด้วยสบู่ และน้ำสะอาด ก่อนปรุงอาหารและก่อนรับประทานอาหาร รวมทั้งมีการล้างมือหลังขับถ่าย เพื่อป้องกันการเกิดโรคอุจจาระร่วง

4. ด้านการบริโภคอาหาร ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารสุกๆ ดิบๆ และมีการรับประทานอาหารที่ปรุงเสร็จใหม่ๆ เพื่อความปลอดภัยจากโรคอุจจาระร่วง

5. ด้านสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร และประชาชนควรร่วมมือกันดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้สะอาด และควรมีการกำจัดขยะจำพวกเศษอาหารโดยมีถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด และมีการขับถ่ายในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วง เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานได้ถูกต้อง

2. ควรศึกษาการพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดระนอง